

UPPSALA
UNIVERSITET

UPPSALA UNIVERSITET

Teologiska institutionen

Kandidatuppsats religionshistoria & religionsbeteendevetenskap C, 15hp

HT 18

Handledare: Ernils Larsson

Betygsättande lärare: Nils Billing

Kommunismens himmelska mandat

- Juche som en symbios av marxism-leninism, nationalism och
konfucianism

Alexander Johansson
Alexander.Johansson.1389@student.uu.se

Abstract

This essay is a hermeneutic reading and analysis of the Swedish translation of a selection of Kim il Sung's political writings (*jucheidén och dess lysande segrar*, 1975). The book consists primarily of transcriptions of speeches and interviews that Kim participated in or held between 1965-1972. By analyzing his political statements, I intend to show the potential that the concept of Juche is a constructed symbiosis consisting of Confucianism, Marxism-Leninism and nationalism, and to describe how they function together to legitimize Kim il Sung's political agenda. Furthermore, I intend to present the internal and external complexities which can have contributed to the creation of Juche and the historical effects that can be expected from this symbiosis.

Primarily I will focus on the concept of *family*, *androcentric view of history* and the importance of culture politics as a means to unite and control the population of the Peoples Republic of Korea. The purpose of this essay is not simply to point out what is Confucianism respectively Communism, but simply to suggest the possibility to read in a Confucian context in some statements made by Kim il Sung.

The interpretation is theoretically based on Timothy Fitzgerald's concept of critical religion, which points out religion as an irrelevant and disabling concept, combined with Anna Sun's argumentation of Confucianism as a non-essential teaching and a western invented concept.

Keywords: *Juche, Confucianism, North Korea, Cultural Politics, Post-Colonialism, Critical Religion.*

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
1.2 Syfte och frågeställning.....	1
1.3 Jucheidén och dess lysande segrar som primärkälla	2
1.4 Avgränsningar	3
1.5 Begreppsdefinitioner	3
1.6 Teori	4
1.7 Hermeneutisk metod.....	6
1.8 Tidigare forskning	6
1.9 Disposition.....	7
2 Historisk bakgrund	9
2.1 Koreas möte med moderniteten.....	9
2.2 Före och efter kolonialismen	10
3 Analys.....	12
3.1 Androcentisk historiesyn och människans natur	12
3.2 Familjen som samhällsgrundande koncept.....	13
3.2.1 Vikten av oegennyttigt arbete.....	15
3.3 Juchebegreppet	16
3.4 Kulturens roll i den koreanska revolutionen	17
3.5 Partifraktioner som drivkraft	18
3.6 Det selektiva urvalet av värden i juche-symbiosen	20
5 Sammanfattning och slutsats	22
5.1 Sammanfattning och diskussion	22
5.2 Slutsatser	24
6 Litteraturförteckning	25

1 Inledning

Juche är sedan 1972 Demokratiska Folkrepubliken Koreas statsbärande ideologi och den tillskrivna ideologi som Koreas arbetarparti anförtror sig i upprättandet av den rådande samhällsstrukturen i Nordkorea och som legitimerade Kim-ledarnas auktoritära maktställning.¹ I den mytologiska föreställningen är juche-konceptet skapat av Kim il Sung under dennes tid i den manchuriska gerillan, som stred mot de japanska kejserliga trupperna under kolonialtiden. Juche definierades av Kim il Sung som en utveckling av marxism-leninismen, som var anpassad för den koreanska revolutionens förhållanden och präglades av en djup misstro gentemot utländska influenser. Främst ansågs USA:s och Japans imperialistiska tendenser som ett hot, men det präglades också av en skepsis gentemot alternativa former av kommunism som proklamerades av Sovjetunionen och Folkrepubliken Kina. Istället kom den inhemska kulturen att vara en bidragande resurs för utformningen av den koreanska kommunismen och resulterade i en vänsternationalistisk extremism och en grund för Nordkoreas post-koloniala modernisering.

Konfucianismen är historiskt en lära av stor kulturell och socioekonomisk betydelse i Korea och dess hierarkiska auktoritet och intellektuella verksamhet var något som Kim il Sung kunde exploatera i syfte att proklamera självständighet och sin egen maktposition. Detta är en undersökning av Kim il Sungs politiska uttalanden för att återspegla en potentiell symbios av konfucianism, marxism-leninism och nationalism samt undersöka kulturpolitikens betydelse i moderniseringen av Nordkorea.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna undersökning är att genomföra en konfuciansk läsning av Kim il Sungs politiska skrifter för att påtala en symbios mellan konfucianismen, marxism-leninismen och nationalismen. Syftet är inte att stycka upp Kim il Sungs resonemang för att peka ut vad som enskilt är konfucianskt respektive kommunistiskt utan försöka analysera hur de fungerade tillsammans.

Utgångspunkten för undersökningen grundar sig i att juche är ett missförstått begrepp och inte bör betraktas som en ren ideologi utan som ett politiskt-kulturellt mantra där flera komponenter vävs samman för att bilda en enhet. Min hypotes är att juches huvuddelar består i en kombination av marxism-leninism och konfucianism och att den motiverar samt motiveras utifrån en nationalistisk agenda i syfte att avskärma Kim il Sung, och dennes allierade, gentemot andra kommunistiska fraktionsgrupper både inom och utanför landet och stärkte därmed hans egna maktställning.

Konfucianismen, specifikt neo-konfucianismen, är historiskt en betydelsefull lära och inkluderades i det koreanska kulturarvet.² Om Korea historiskt varit ett konfucianskt land bör därmed också läran utgöra ett grundläggande ramverk för socioekonomiska förhållningsätt och därmed ha en betydelse i den post-koloniala socialistiska moderniseringen i Nordkorea.

För att kunna uppfylla syftet och pröva hypotesen bygger undersökningen på följande **frågeställning**:

1) *I vilka sammanhang är det möjligt att se en symbios mellan konfucianismen, marxism-*

¹ <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nordkorea> Se statsskick och politik 2019-01-13.

² Poceski 2009, *Introducing Chinese Religion*, s. 204.

leninism och/eller nationalism?

2) Vilka historiska följder kan man möjligtvis se i att konfucianism användes i utformningen av *juche*?

3) Vilka är de bakomliggande orsakerna till att Kim il Sung använde sig av konfucianism?

1.3 *Jucheidén och dess lysande segrar som primärkälla*

Jucheidén och dess lysande segrar (1975) är en svensk översättning av ett urval av Kim il Sung's politiska uttalanden mellan 1965–1972. Huvudsakligen är de politiska texterna nerskrivningar av tal och intervjuer som Kim il Sung medverkade i eller höll i olika sammanhang under denna period. Boken är framställd i syfte att försöka förstå *juche*-konceptet och är därmed en presentation på hur Kim il Sung såg på den koreanska revolutionen och kommunismen. Innehållsmässigt presenteras framgångar och effektiviseringar partiet åstadkommit, som kan liknas vid en matematisk uppräknings, inom industriell och agrar produktion men framförallt framförde Kim il Sung vad som var viktigt för arbetarpartiet att driva politiskt och kulturellt för att revolutionen skulle vara framgångsrik och attraktiv för den koreanska befolkningen.

De politiska uttalandena är nödvändigtvis inga självklara redogörelser av *juche*, utan snarare relativt vaga skildringar av begreppet som används bland annat propagandistiskt i tillskrivningar av positiva framgångar som partiet uppnått eller bestod i generella beskrivningar. Kim il Sung tenderar i stora drag att prata runt begreppet men det finns några återkommande karaktärsdrag i *juche*. För det första härleds frågan om självtilliten i genomförandet av den koreanska revolutionen utifrån de faktiska förhållandena. Kim il Sung uttryckte djup misstänksamhet gentemot, vad han ansåg som, dogmatiska och servilistiska inställningar som idealiserade Sovjetunionen eller någon annan samhällsuppbyggnad och genomförande av revolutionen.³ Kims genomgripande inställning är att det är en omöjlighet och felaktighet att förlita sig på allt för stor hjälp eftersom varje nations angelägenheter är unika och måste vara sitt egna verk. Upprättandet av *juche* är synonymt med att genomföra revolutionen utifrån nationens förhållanden.⁴ I och med detta blir självförsvaret, ekonomiskt och politiskt självstyre centrala delar i hans resonemang och att revolutionen byggde på flera politiska, socioekonomiska och kulturella baser.

Verket präglas av ett starkt anti-kolonialt och antiimperialistiskt resonemang, där Kim i återkommande fall påtalade att återföreningen med Sydkorea var fundamentalt för revolutionens framgång och för att kolonialismen skulle besegras på halvön.⁵

Angående översättningen bör läsaren vara medveten om en problematik rörande utgivningen, nämligen att översättaren till verket är anonym. Detta innebär en semantisk problematik om boken är översatt från koreanska till svenska eller från ett annat sekundärspråk, vilket medför att bokens språkliga autenticitet inte garanteras. Jag är medveten om översättningens problem och att boken kan anses som en otillräcklig källa för en djupgående forskningsundersökning, där utgåvorna på originalspråket skulle vara att föredra, men att den bör räcka för en akademisk studie på grundnivå.

³ il Sung 1975, *jucheidén och dess lysande segrar*, s. 259-260.

⁴ Ibid, s. 32-33.

⁵ Ibid, s. 43-44.

1.4 Avgränsningar

Nordkorea och socialismen är inte unika i att ha påverkats av ett konfucianskt kulturarv. Konfucianismen kan ha varit en bidragande lära i motiveringen av kapitalism och det kapitalistiska uppsvinget i exempelvis Sydkorea under samma tidsperiod som Kim il Sung. Främst påtalar Andrew Eungi Kim och Gil-sung Park detta i sin artikel *Nationalism, Confucianism, Work Ethics and Industrialization in South Korea* (2003). Men även Kina och Vietnam har påverkats av konfucianism under den post-koloniala eran. Undersökningen kommer dock att enbart utgå från ett nordkoreanskt perspektiv och jag kommer därmed inte ha utrymme för att inkludera vilken betydelse konfucianismen haft i moderniseringen av Sydkorea. Detta med hänvisning till undersökningens utrymmesbegränsning och tidsperspektiv. Jag kommer även avstå från att se hur andra läror som historiskt sätt haft stor betydelse i Korea som daoism, buddhism, och det som löst definieras som ”shamanism/folketro.”

Förståelsen av kommunismen ligger på en grundläggande nivå där fokus främst kommer att ligga i Kim il Sung's egen definition av marxism-leninismen och revolutionskonceptet. Undersökningen är därmed ingen idéhistorisk djupanalys av Leninismen eller Stalinismen utan förklaras i en övergripande historisk kontext för att skapa relevans i materialet. Periodmässigt utgår jag främst från tiden 1955–1972, framförallt mellan 1965–1972 eftersom Kim il Sung's skrifter utgår från denna tidsram. Men eftersom utvecklingen av *juche* inte är en isolerad historisk händelse blir det svårt att inte nämna kolonialtiden och beröra historiska aspekter efter 1972, med hänvisning till min frågeställning. Därmed kommer jag att inkludera kolonialtiden i ett bakgrundskapitel samt referera till historiska effekter efter 1972, som grundas på sekundärlitteraturen.

1.5 Begreppsdefinitioner

Kommunism och nationalism är två politiska begrepp som är återkommande i denna undersökning. Min definition av begreppen bygger på nationalencyklopedins (NE) redogörelse av kommunism och Eric Hobsbawms koncept om nationalism.

Kommunismen: Enligt NE är kommunismen den politiska filosofi vars huvudsakliga argument kretsar kring privategendomens avskaffande till förmån av samhällets gemensamma äganderätt av alla tillgångar. Genom revolution av en politisk medveten arbetarklass skall ägandeformen ändras.⁶ I huvudsak utgår kommunismen från Karl Marx och Friedrich Engels filosofiska resonemang och vidareutvecklades av Vladimir Iljitsj Lenin, vars tankar ligger till grund för marxism-leninismen. Lenin tolkade Marx skrifter som att övergången från kapitalism till arbetarklassens makt skulle ske i två stadier: socialismen, då ägandet av produktionen skulle tas över, och kommunismen, där klassamhällets totala upplösning utgjorde slutmålet och var det sista mänskliga socioekonomiska stadiet.⁷ Kommunismen består i många olika inriktningar men historiskt var leninismen den form som hade största inflytandet på kommunistpartierna under 1900-talet.⁸

Nationalismen: Rörande nationalismen och den nationella identiteten intar Hobsbawm en kritisk hållning i hur man tidigare betraktar nationalismens uppbyggande av subjektiva och objektiva fakta, som språkgemenskap och kulturgemenskap. Hobsbawm menar att detta är missvisande och att nationalismen i huvudsak har fler beståndsdelar i sitt skapande. Han lyfter bland annat fram judiskheten som ett problematiserande exempel, där människor som

⁶ <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kommunism> 2018-12-28.

⁷ <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kommunism> 2018-12-28.

⁸ <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kommunism> 2018-12-28.

identifierar sig som judar inte garanterar att de har ett gemensamt språk, historisk bakgrund eller samma religiösa uppfattning, trots att det förekommer en form av judisk nationalism utan dessa objektiva och subjektiva grunder.⁹

Hobsbawm ser nationen eller nationalismen som en princip som hävdar en politisk och nationell enhet och som något överensstämmande. Nationalism och nationen är inte en oförändrad social enhet, utan utgörs endast en enhet i den meningen att den refererar till en modern territoriell stat men att det inte är staten som formar nationalismen utan nationalismen som skapar staten.¹⁰ Enligt Hobsbawm tenderar akademikers tidigare forskning att inte inräkna andra viktiga aspekter som är grundläggande för ett nationalistiskt identitetsskapande som teknologiska och socioekonomiska tillstånd samt den breda massans roll i att legitimera och skapa en gemensam identitet.¹¹

1.6 Teori

Den teoretiska utgångspunkten för denna undersökning grundar sig i en *religionskritisk teoribildning* med utgångspunkt utifrån Fitzgeralds artikel, *A Critique of Religion as a Cross-Cultural Category* (1997), samt Anna Suns bok, *Confucianism as a World Religion* (2013). Dessa två teoretiker bygger sina respektive resonemang utifrån en post-kolonial teoriorientering.

Timothy Fitzgeralds teori grundar sig i en religionskritisk hållning och är djupt kritisk till begreppet ”religion” och alla studiemål som anknyts till den religionsvetenskapliga disciplinen. Bland annat beskriver Eva Hellman honom som den mest kritiska teoretikern och ihärdigaste att argumentera för att religionsbegreppet inte bör användas.¹²

Fitzgeralds resonemang är en terminologisk problematisering och ifrågasättande av begreppets objektiva betydelse. Han anser att religion som begrepp grundar sig i att kristen teologi och metafysiska föreställningar har bevarats och skapat genren religionsstudier och att forskare upprätthåller passivt eller aktivt de teologiska grunderna genom att använda begreppet religion. Religion tillskrivs som något unik kopplat till en dualistisk världsbild där världen är fysisk och transcendent eller gudomlig.¹³ Ett problem med att utgå från en kristen teologisk föreställning är att forskare tenderar att missrepresentera andra kulturer utanför den västerländska kontexten genom att tillskriva en fenomenologi som nödvändigtvis inte finns utanför den kristna teologin.¹⁴ Det medför också en övervägande risk att dela upp kulturella aktiviteter i ”sekulära” och ”heliga” företeelser, vilket skapar en missvisande bild av kulturella aktiviteter och idéer. Ett exempel är konfucianismen där gudomliga väsen bejakades men att det framförallt är det harmoniska samhället som är centralt och betoningar av värden, sökandet för kunskap, riterna och hierarkisk ordning som var primärt.¹⁵ Fitzgerald anser att religion som ett korskulturellt begrepp är irrelevant och dysfunktionellt och inte bör användas i vetenskapliga sammanhang eftersom den upprätthåller och legitimerar en kristen teologisk utgångspunkt som påtvingas andra kulturer och blir ett sätt att utföra makt samt legitimerar en viss världsordning som gynnar västerländska intressen.¹⁶ Hellman förtydligar Fitzgerald ställningstagande genom att poängtera det faktum att religion som

⁹ Hobsbawm 1992, *Nation and Nationalism since 1780*, s. 8-9.

¹⁰ Ibid, s. 9-10.

¹¹ Ibid, s. 10-11.

¹² Hellman 2011, *Vad är religion*, s. 100.

¹³ Fitzgerald 1997, *A Critique of “Religion” as a Cross-Cultural Category*, s. 92.

¹⁴ Ibid, s. 98.

¹⁵ Poceski 2009, s. 35-36.

¹⁶ Fitzgerald 1997, s. 92-93.

kategori används för att ge ideologiskt stöd åt västerländsk kolonialism och kapitalism. Placeringen av traditionella föreställningar öppnade för europeiska former att exploatera andra kulturer och bör betraktas som ett ideologiskt laddat begrepp.¹⁷

Oavsett hur man försöker skapa en objektivitet i begreppet återkommer kopplingen till teologi och godtyckliga uppdelningar av profant och heligt. Religion är därmed ingen separat kulturell aktivitet.¹⁸

Eva Hellman påtalar att det finns mycket att hämta från Fitzgeralds religionskritiska koncept men att det å andra sidan likväl är en återvändsgränd eftersom Fitzgeralds sökande för ett neutralt begrepp inte är möjligt då hans förslag som soteriologi, politik, kultur också är politiskt laddade begrepp.¹⁹ Det religionskritiska förhållningssättet är nyttigt i den mening att det är en problematisering av begreppet och därmed användbart eftersom religion påverkas och påverkar andra verksamheter och uttryck.

Konfucianismen är likaledes ett konstruerat begrepp. I Sin bok, *Confucianism as a World Religion*, problematiserar Sun ett västerländskt förhållningssätt och skapandet av konfucianismen i och med religionsvetenskapens framväxt som ämnesdisciplin. I Kina fanns inte termen konfucianism eller religion före kontakten med kolonialmakterna och kristna missionärer. Den närmsta beteckningen var rujia-skolan som utgjordes av ru-klassens värdegrunder och intellektuella tradition, som Kongzi tillhört.²⁰ Ordet konfucianism, när det diskuteras i Östasien, är en diskussion som skapats av västerländska akademiker som folket sedermera förhåller sig till.

Sun presenterar en kritisk hållning gentemot en essentialistisk syn på religion när det kommer till konfucianismen. Hon menar att det inte finns någon identifierbar ”ren” form av konfucianism, utan att det som alla andra läror och idéer förändras och anpassas efter rådande tid och sociala sammanhang. Ett exempel på detta som Sun lyfter fram är den förändrade kvinnosynen i dagens Kina i jämförelse med en historisk konfucianism, där kvinnor i liten omfattning inkluderades i den intellektuella sfären då de var socialt underställda männen. Istället kan man se i dagens Kina att kvinnor tar större utrymme i intellektuella konfucianska samtal både inom och utanför akademien.²¹

Det är även problematiskt att tala om en konfuciansk kärna eftersom den skiljer sig mot de västerländska kriterierna för religion. Sun påtalar att det i begränsad mening finns människor som refererar till sig själva som konfucianer och att de konfucianska organisationerna är koncentrerade och relativt små i jämförelse med vad man kan förvänta sig av andra religioners institutioner. Det finns heller inget direkt sätt att vara konfuciansk utan snarare flera sätt som varierar över tid.²²

Fitzgeralds religionskritiska teori och Suns problematisering rörande konfucianismen är det orienterande förhållningssättet denna undersökning utgår ifrån och syns indirekt genom undersökningen. Juche och konfucianismen är problematiska att beskriva i en västerländsk terminologi eftersom det innebär en gränsdragning mellan andra kulturella uttryck och politik, något som historiskt är obekant i östasiatiska kulturer. Religion är inte enbart en andlig angelägenhet utan består också av andra kulturella uttryck och genom Fitzgeralds resonemang utgår jag från att det inte finns någon essentiell skillnad mellan religion och politik, utan att religion är någonting politiskt vid sidan av andra kulturella och socioekonomiska företeelser. Däri utgår jag inte att juche påverkats av ”religiösa fenomen” utan att det är en naturlig

¹⁷ Hellman 2011, s. 100-101.

¹⁸ Fitzgerald 1997, s. 94-95.

¹⁹ Hellman 2011, s. 101.

²⁰ Sun 2013, *Confucianism as a World Religion*, s. 23.

²¹ Ibid, s. 139.

²² Ibid, s. 132-133.

samspelad process av värden som under olika historiska tidevarv var viktigt för konfucianismen och som var bekanta för Kim il Sung och Koreas arbetarparti.

Gällande konfucianismen är det ett begrepp jag kommer att använda, trots sin problematik. Detta för att underlätta undersökningens process rent språkligt och för att undvika att förvirra läsaren. Dock bör man vara vaksam över att konfucianismen är ett begrepp där komplikationer finns, likväl att Fitzgeralds teori är ett bland flera sätt att se på kulturella uttryck i samhällen.

1.7 Hermeneutisk metod

För att kunna arbeta med materialet och därmed besvara frågeställningen kommer jag att förlita mig på en hermeneutisk vetenskapsmetod med utgångspunkt ur juheidén och dess lysande segrar. Hermeneutik kan närmast beskrivas som en repetitiv läsning varvid författarens egen åsikt tolkas.²³ Men en hermeneutisk läsning har också den fördelen att, beroende på material, tolka företeelser runtomkring själva primärförfattaren.²⁴ Fördelen, som jag ser det, med att applicera denna metod är att det finns ett stort tolkningsutrymme i vad Kim il Sung framför och att juhe-konceptet öppnar möjligheterna för en hermeneutisk tolkning samt skapar möjligheten för nya infallsvinklar. Det innebär att en Hermeneutisk metod har möjligheten att sätta nya perspektiv och väcka följdfrågor.²⁵

Det jag kommer att genomföra en hermeneutisk läsning av juheidén och dess lysande segrar är först att läsa verket i sin helhet, följt av en mer detaljerad läsning av stycken som verkar intressanta för undersökningen. Det kan röra sig om isolerade värden, ideal eller angelägenheter som Kim il Sung påtalar som viktigt, eller hur han talar om begrepp som socialism/kommunism, fosterlandet, folket med mera. Men det jag mer detaljerat kommer att söka efter är utrymmet av symbios – där de tre komponenterna eventuellt möts och skapar en enhet. I detta letar jag främst efter företeelser som liknar konfucianism och se hur de eventuella värdena och retoriska resonemangen sätts i en leninistisk kontext.

Läsningen av boken kommer dock ske i största försiktighet, av flera anledningar. Framförallt är det inte nödvändigtvis helt enkelt att urskilja en logik i Kim il Sungs resonemang och det finns en risk för feltolkningar av texterna. Jag kommer att vara vaksam för hermeneutiska fällor i undersökningen, då det som liknar konfucianism inte nödvändigtvis är hämtat från konfucianismen, utan kan vara någonting annat. Ett exempel är frågan om kollektivismen. Både Konfucianism och kommunism betonar kollektivets vikt vilket skapar ett intressant jämförande läge men det finns också en skillnad i hur man ser på kollektivet. Det är fundamentalt att se *hur* Kim talar om exempelvis kollektivet och i detta, eftersom jag inte är en koreaexpert, kommer jag söka stöd i sekundärlitteraturen.

1.8 Tidigare forskning

I en religionshistorisk aspekt har det framförallt funnits två grundläggande utgångspunkter i forskning om juhe. Det första är att se hur kristendomen påverkat utformningen av nordkoreansk ideologi med tanke på att kristendomen fick ett relativt stort genomslag i Korea

²³ Sælid Gilhus 2013, Hermeneutics 2.11: Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion, s. 276.

²⁴ Ibid, s. 281.

²⁵ Ibid, s. 281.

i jämförelse med andra asiatiska länder och att Pyongyang utgjorde ett centrum för kristna.²⁶ Främst är det teologiska utgångspunkter som ligger till grund för den studien. Exempelvis har Cho Eunsik skrivit *The Encounter Between the Juche and Christianity* (2002), där han föreslår en komparativ studie av kristendom och juche för att bättre förstå ideologins utformning. Eunsik påtalar de markanta skillnaderna mellan juche och reformteologi men att det finns likheter med minjung teologi där människor är historiens subjekt och skall söka frihet från förtryck och exploatering.

En annan forskare som bedriver komparativa studier utifrån kristendom är Thomas J Belke som bland annat skrivit *Juche: A Christian Study of North Korea's State Religion* (2016). I sin bok utgår Belke att juche är ett religiöst system och att kristendomen är en grundläggande inspiration för upprättandet av ideologin.

Den andra aspekten är att se hur konfucianismen påverkat juche, däri sociologer, historiker och samhällsvetare varit verksamma. En stor historisk auktoritet inom koreastudier är historikern Bruce Cumings som arbetat länge inom fältet. Han talar om juche som en form av socialistisk korporativism, där staten är verksam i alla aspekter av invånarnas liv, och påtalar att konfucianismen har större utrymme än marxism-leninism. Detta är något han framför i sin bok *Korea's Place under the Sun* (1997).

Andra framstående forskare är Alzo David-West som framhäver Chong Tasans konfucianska reformism som en grundläggande del i juche, i sin artikel *Between Confucianism and Marxism-Leninism* (2011). Även Jin Woong Kang framför systematiskt hur konfucianism används i juche i sin artikel *Political Uses of Confucianism in North Korea* (2011)

Brian Myers är en framträdande forskare som skrivit *North Korea's Juche Myth* (2016), där han utgår från att slå hål på en traditionell syn på juche. Han menar att det finns en mytbildning kring begreppet som skapats både från Nordkorea men också av västerländska akademiker och politiker och att mycket av vad vi vet om ideologin grundas på myter. Han betonar framförallt rasfrågorna i juche och att ideologin grundas i en xenofobisk åskådning. Myers är skeptisk till andra förklaringar av juche, däribland konfucianism, men framför en makalös detaljrikedom i sitt verk som är svårt att frånsä.

1.9 Disposition

Undersökningen består i huvudsak av tre delar: ett historiskt bakgrundskapitel, ett huvudkapitel och ett sammanfattande diskussionskapitel.

Bakgrundskapitlet består av en kortfattad beskrivning av hur Korea var som land före mötet med imperialismen och hur reaktionerna var gentemot den annalkande kolonialismens utbredning i östra Asien. Främst ämnar jag framföra hur överklassen och de konfucianska intellektuella reagerade och försökte hantera de kriser som tillkom i och med mötet med kolonialismen och moderniseringen. Det är även en kort historisk genomgång av hur landet koloniserades av Japan och övergripande hur sociala spänningar eskalerade under denna period och de negativa effekter imperialismen hade på landet.

Huvuddelen, eller den analytiska delen, berör två större punkter. Första halvan består av en konfuciansk läsning av utdrag från Kim il Sung's politiska uttalanden och där jag ämnar lyfta fram punkter där ett tolkningsutrymme för en symbios mellan konfucianism, marxism-leninism och nationalism är möjlig att finna. Huvudsakligen analyserar jag familjen som koncept och en androcentrisk historiesyn.

För det andra är det en argumentation om bakomliggande orsakerna till juche-konceptets utveckling varvid jag bland annat kommer att diskutera begreppet, främst utifrån Myers resonemang. Jag kommer även betona de interna partifraktionerna som en av anledningarna

²⁶ Armstrong 2005, *Familism, Socialism and Political Religion in North Korea*, s. 386.

till att Kim il Sung etablerade en egen ideologisk diskurs samt diskutera kulturen som en grundläggande politisk faktor för etableringen av makt och hur ett urval av ett konfucianskt kulturarv var en primär politisk strategi. Avslutningsvis kommer analysen att sammanfattas och diskuteras i det avslutande kapitlet.

2 Historisk bakgrund

2.1 Koreas möte med moderniteten

Inledningen av Koreas moderna historia kan beskrivas som en omtumlande period präglad av sociala stridigheter och påtryckningar av västerländsk kolonialism, som under 1800-talet växte sig starkare i östra Asien. Landet hade oavbrutet styrts av samma kungliga dynasti, Chosen, sedan 1300-talet som förankrat sin makt och samhällsstruktur utifrån neo-konfucianismen.²⁷ Konfucianismen som statsbärande ideologin medförde ett starkt hierarkiskt ordnat samhälle där kungen och yangbang-klassen, det vill säga aristokratin, utgjorde den härskande eliten och administrerade staten genom en kombination av antika ideal och värderingar samt utifrån deras egna socioekonomiska och politiska intressen.²⁸ Den koreanska konfucianismen var inte en efterlikning av den kinesiska ru-skolan utan blev en djup förankrad lära i det koreanska samhället och utvecklades därefter. Bland annat påpekar Kang betoningen av familjen och ätters renhet i den koreanska konfucianismen, där stamtavlor blev prestigefulla och viktiga. Det är även så att de patriarkala strukturerna var mycket påtagligare än i exempelvis Kina.²⁹

1800-talet innebar dock en omdaning av den rådande konservativa samhällsordningen. Historiker har ibland kallat det förkoloniala Korea för en ”eremitstat,” då landet präglades av ett allmänt ointresse för utrikes frågor och som utmärktes av anonymitet och isolationism med ett vagt intresse och skepsis gentemot utlänningar.³⁰ De västerländska kolonialmakterna var frustrerade över koreanernas ovilja att öppna sig för den växande globala marknaden och försökte vid flertalet tillfällen genom repressiva åtgärder att öppna landet för handel. Stegvis bröts Koreas motstånd och resulterade i att landet slöt ett handelsavtal med Japan 1876 och sedermera 1888 med USA, vilket innebar slutet för den isolerande taktiken och att kolonialmakternas inflytande stärktes.³¹

De koloniala påtryckningarna i kombination med social oro och korruption resulterade i att Korea hamnade i ett skört tillstånd. De sociala intressena bland yangbang resulterade i att korruption bredde ut sig och urholkade utbildningssystemet. Adeln kunde köpa till sig utbildningsplatser och därmed ämbets titlar som finansierades genom att hårt beskatta bönderna, något som urholkade systemet och byggde upp sociala spänningar i landet.³² Även Exporten av ris, på initiativ av kolonialmakterna, bidrog till ett högt skattetryck och hungersnöd som ökade ett missnöje bland befolkningen. Detta kom att eskalera till den första moderna revolutionen i Korea, tonghakupproret 1894–1895. Under revolutionen sökte den koreanska kungen hjälp av Japan, som kraftigt moderniserats, för att krossa revolten men medförde att Korea istället hamnade under japansk influens.³³ Som en följd av tonghakupproret försökte landet reformeras genom Gabo-reformen där flera moderna koncept skulle ersätta den konservativa politiken som förts i landet och brukar betecknas som början av det moderna Korea men kom som avbröts i och med att landet förlorade sin självständighet.³⁴

²⁷ Poceski 2009, s. 37.

²⁸ Choi 2010, *The History of Confucianism in Korea: Confucianism in Context*, s. 33.

²⁹ Kang 2011, *Political Uses of Confucianism in North Korea*, s. 67.

³⁰ Cumings 1997, *Korea's Place under the Sun*, s. 87-88.

³¹ Chung 2006, *Korea under Siege*, s. 42.

³² Dong 2017, *The Aborted Confucian Reformation in Korea's Embryonic Modernization*, s. 169.

³³ Cumings 1997, s. 118.

³⁴ *Ibid*, s. 120.

Reaktionen gentemot kolonialismen, hur den sociala oron skulle lösas och det västerländska inflytandet delade den sociala eliten och konfucianska intellektuella. I generella drag är det två påtagliga lägerbildningar som skapades under 1800-talet. De ortodoxa, eller konservativa, försökte bilda ett militant motstånd genom landets egen tillit och försökte höja det nationella självförtroendet genom att proklamera sig som konfucianismens sanne förespråkare allt sedan Mingdynastins fall i Kina, detta då konfucianismens ideal ansågs som något koreanskt.³⁵ De som kan anses mer reformistiska försökte snarare anpassa konfucianism i en ny samhällsordning där delar av västerländsk vetenskap och filosofi kunde samspelas. Där kom bland annat socialevolutionismen, nationernas kamp för de egna intressena, att vara en viktig tanke som Pak Un Sik (1859–1925) förespråkade utifrån konfucianistiska skrifter.³⁶

En pionjär inom det reformistiska lägret var Chong Tasan, som levde 1762–1836. Han tillhörde sirhak, den praktiska skolan inom konfucianismen, som var tidig medvetna om Koreas sociala problem och strävade att lösa dem. Tasan utformade ett reformprogram och skrev många skrifter där västerländska idéer och konfucianism beblandades, bland annat mänskliga naturens dualism – andens sinne och fysiska natur.³⁷ Men liksom de flesta reformprogrammen så användes aldrig Chong Tasans förslag utan kom att spela en mer påtaglig inspirerande roll i ett efterkolonial Korea.

2.2 Före och efter kolonialismen

Koreas egna modernisering påbörjades aldrig fullt ut då landet istället föll för kolonialmakternas intresse. I huvudsak blev Korea ett mål för kolonisering av Ryssland och Japan som försökte dela landet emellan sig. Oenighet ledde dock till väpnad konflikt i och med det rysk-japanska kriget 1904. Japan gick segrande ur den konflikten och fick ensamrätt över Korea och etableringen av kolonin inleddes då landet till en början förklarades som protektorat 1905 sedermera som koloni 1910.³⁸ Den japanska kolonialmakten påbörjade därmed en större industrialisering och modernisering av Korea, framförallt under 1930-talet, och landet blev en viktig strategisk punkt för vidare expanderingsin i Asien. Sedermera förlitade man sig i stora drag på den lokala eliten, främst yangbang, att administrera landet.³⁹ Ideologiskt motiverades kolonialismens hierarkiska ställning återigen av konfucianism och var ett effektivt medel i att styra och motivera befolkningen.⁴⁰

Den antikoloniala kampen tog nya former och fart under 1920-talet då konfucianismens betydelse minskade till förmån för västerländska ideologier, filosofier och vetenskap och en konkret separation mellan den politiska högern och vänstern ägde rum. Både högern och vänstern motiverades av nationalism i sin antikoloniala kamp men det var framförallt kommunisterna som utgjorde den mest aktiva nationalistiska och anti-imperialistiska kraften under kolonialtiden.⁴¹ Bland annat bildade kommunisterna gerillagrupper i Manchuriet, där Kim il Sung själv skall ha deltagit i, och kom att bekämpa den japanska armén i både Korea och Kina. Trots att det fanns individer som gynnades av kolonialismen så bidrog kolonialväldet till ökade sociala och politiska spänningar i landet och som sedermera kom att eskalera efter 1945. Samtidigt är politisk lojalitet inte helt enkelt i Korea. Myers påtalar att många som varit lojala den japanska kejsaren och beundrade auktoritära statsbildningar, inte

³⁵ Choi 2010, s. 50.

³⁶ Ibid, s. 50-51.

³⁷ Dong 2017, s. 178.

³⁸ Cumings 1997, s. 141-142.

³⁹ Ibid, s. 170-172.

⁴⁰ Kang 2011, s. 67.

⁴¹ Cumings 1997, s. 154.

minst bland kommunisterna, sedermera bytte lojalitet efter andra världskriget utan större problem.⁴²

Kolonialiseringen av Korea var fullt legitimt och uppmuntrades av de västerländska makterna, som såg Japans framgångar med beundran. Den japanska moderniseringen, i och med meijirestorationen, imponerade på de andra kolonialmakterna som uppmuntrade och bejakade kolonialiseringen av Korea. Stödet för den japanska expansionen betraktades som socioekonomiskt naturligt, då japanerna skilde sig från det barbariska koreanska folket.⁴³ För den koreanska befolkningen utgör denna period en mycket smärtsam historia som är närmast tabu-belagt att tala om.

Det är först efter andra världskriget, i likhet med flera andra samtida kolonier, som landets suveränitet började diskuteras och erkännas. Korea skulle enas men det uppstod delvis ett problem i och med att kunskapen av landet var vagt och administrerades fel och att respektive sidor av de segrande stödde varsina kandidater som landets ledare. USA och de allierade importerade exil-koreanen Syngman Rhee, som varit verksam i Koreas provisoriska regering och välbekant bland amerikanerna, medan Sovjetunionen och folkkommittén i Korea stödde Kim il Sung, en gerillakrigare av mindre rang.⁴⁴

Den norra halvan av Korea blev dock ingen sovjetisk satellitstat och det var inte heller självklart att Kim il Sung skulle bli ledare för kommunisterna i Korea. Förstavalet hade varit Cho Man-Siks koalition av kommunister och icke-socialistiska nationalister då landet utropat sig själv, men Sovjetunionen drog tillbaks sitt stöd. Troligtvis för att vara tillmötesgående för amerikanerna, vilket öppnade möjligheten för Kim il Sung att utmanövrera Cho Man-sik.⁴⁵ Istället kom Sovjetunionen att erkänna Kim il Sung's ledarskap över kommunisterna i Korea. Landets återförening ägde sedermera aldrig rum och istället skapade de politiska ytterligheterna två diktaturer. Republiken Korea i Syd och Demokratiska Folkrepubliken Korea i norr.

⁴² Myers 2016, North Korea's Juche Myth, s. 27.

⁴³ Cumings 1997, s. 142-143.

⁴⁴ Ibid, s. 190.

⁴⁵ Ibid, s. 227-228.

3 Analys

3.1 Androcentisk historiesyn och människans natur

Karl Marx och Friedrich Engels beskrev i det kommunistiska manifestets inledning att alla hittillsvarande samhällen är historien om klasskamp. Genom historiens lopp har det funnits förtryckare och förtryckta, och att det under den kapitalistiska eran återstod två lägerbildningar som kämpade om den socioekonomiska kontrollen: borgarklassen (bourgeoisien) och arbetarklassen (proletariatet).⁴⁶ De socioekonomiska spänningarna mellan klasser samt hur och varför en klass dominerade samhället och hur det socioekonomiska systemet utformades var en grundläggande aspekt i det historiematerialistiska synsättet Marx och Engels utvecklade under 1800-talet.

Enligt NE definieras historiematerialismen som att samhällets allmänna karaktär avgörs av det sätt huruvida människor anskaffar sina livsnödvändigheter, varvid de olika klasserna intar positioner som ägare, övervakare och arbetande. Detta innebär att samhällsklasserna kämpar om inflytande över produktionen och dess vinst. Konflikten beskrivs som klasskampen och att inflytandet över produktionen präglar människornas sätt att tänka. Statsapparaturen, lagarna och religionen blir redskap i syfte att disciplinera människor och deras föreställningar.⁴⁷ Det är en dynamisk process där varje samhälle utvecklar ett produktionsätt med typiska produktivkrafter och produktionsförhållanden som genom historien förändras i en överlappande process, där antikens slaveri ersattes stegvis med feodalism, feodalism med kapitalism. Enligt Marx skulle kapitalismen därmed störtas genom arbetarklassens revolution, som en naturlig process enligt historiematerialistiska lagar.⁴⁸ Utgångspunkten för den historiematerialistiska samhällssynen var därmed att de materiella förhållandena avgjorde de ideologiska och sociala konstruktionerna i ett samhälle och att revolutionen var ett resultat av kampen över produktionsmedlen.

Kim il Sung såg å andra sidan varken revolutionen eller folkets roll utifrån en konsekvent historiematerialistisk analys. Istället finns ett hermeneutiskt tolkningsutrymme för en kombinerad marxistisk åskådning och en konfuciansk människosyn i historiens skapelseprocess. Både Marx och Kim il Sung utgick från människans centrala historiska plats och som härskare samt exploatör av naturen. Skillnaden låg i skapandet av åskådningar, vilket är tydligt i framförandet vid 1967 års fjärde Högsta folkförsamling då Kim framlade:

De arbetande massorna är historiens skapare. Socialismen och kommunismen kan byggas endast genom miljoner människors skapande arbete. Arbetskraften utgör den mest aktiva och avgörande faktorn i produktionen. Tekniken utvecklas av människan, maskiner skapas av människan och människan sköter dessa maskiner. Alla värdefulla och vackra, materiella och kulturella rikedomar i världen skapas genom den arbetande människans arbete.⁴⁹

Det är tydligt att det finns en åsiktsskildhet mellan Marx och Kim il Sung i synen av människors skapande förmåga. Kim il Sung argumenterade, i motsats till Marx, att människor främst skapade sin egen historia och kultur snarare än betydelsen av klasskampen och de materiella förhållandena i utformandet av ideologiska och kulturella uttryck. Om Kim försökte göra marxism-leninismen till en ideologi som skulle passa för de faktiska koreanska förhållandena finns ett utrymme att ignorera delar av Marx' resonemang, eller förändra den

⁴⁶ Marx. Engels. The Communist Manifesto 2003, s. 126.

⁴⁷ <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/historiematerialism> 2018-12-21

⁴⁸ <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/historiematerialism> 2018-12-21

⁴⁹ il Sung 1975, s. 96.

tyska filosofens tankegångar att passa för en koreansk publik. Marx hade analyserat den brittiska industrialismen och utgick från en västerländsk kultur och riktade sig mot arbetarklassen i de industriella länderna i Västeuropa, emedan Korea var ett land i sin industriella början och med en annan idétradition än den Marx utgick från i sin kritik. Istället för en marxistisk historiematerialistisk utgångspunkt, där de materiella förhållandena skapade den mänskliga kulturen, vände Kim il Sung på Marx och Engels resonemang och skapade en stark androcentrisk syn på historia.

David-West anser att Kim il Sungs androcentriska historiesyn primärt inte är hämtad från marxismen utan bygger på ett neo-konfucianskt resonemang från intellektuella i sirhak-skolan, som i sin tur reflekterade över en arkaisk konfuciansk föreställning.⁵⁰ Därmed kan det betraktas som en omklädnad av ett konfucianskt resonemang i kommunistiska termer, eller en inkludering av en viss aspekt av konfucianism i marxism-leninismens kreativa process för att anpassas efter den koreanska revolutionen. Det kan även tolkas som om Kim il Sung försökte uppmuntra sin egen befolkning och parti genom att påtala att möjligheterna låg i deras händer att forma ett socialistiskt samhälle genom egen vilja, då de var mästarna över sin egen skapelseprocess. Det kan tolkas som att konfucianska tankeströmningar hjälpte att stärka förståelsen av kommunismen.

David-West påpekar samtidigt att problemet med den androcentriska föreställningen är att resonemanget inte utvecklades mer djupgående utan förblir mer eller mindre ett påstående i propagandan och att ambitionerna att utveckla *juche* till en djupare filosofi misslyckades och förblev en vagt ideologisk yttring.⁵¹ Det är därmed inte helt enkelt att försöka se hur betydelsefullt den androcentriska historiesynen är utanför propagandan eller om det överhuvudtaget fanns något behov att utveckla den mer detaljerat än som ett populistisk yttrande.

3.2 Familjen som samhällsgrundande koncept

Ett mycket centralt begrepp inom den nordkoreanska samhällsuppbyggnaden är familjen, och i vilket en hermeneutisk tolkningsmöjlighet för en symbios är som tydligast.

Familjerelationerna hade varit en grundläggande utgångspunkt under Chosen-dynastins neo-konfucianska samhällsuppbyggnad och ett nyttigt medel att legitimera makt samt var djupt förankrat i den koreanska kulturen.

Kim il Sung talade vid enskilda tillfällen om det nordkoreanska samhället som *den röda familjen*. Det var en politisk metafor i syfte att tillskriva ett idealt samhälle där samtliga medborgare obehindrat arbetade för det gemensamma intresset av socialism. Enligt Kim var landets framgångar grundat i en allians främst mellan arbetare, bönder och intellektuella som förvandlade samhället till en röd familj.⁵² Även om dessa tre klasser utgjorde majoriteten av befolkningen kan man antyda att andra sociala grupper ingick i den röda familjen, inklusive dem som tjänat det gamla samhället. Han ansåg att det fanns en stor potential för människor att omskolas och tjäna, genom sin breda kunskap, det nya socialistiska Korea och att den sociala bakgrunden var obetydlig i sammanhanget så länge viljan att arbeta för socialism fanns.⁵³ Cumings påtalar att till och med gamla landägare, även om de flesta begett sig söderut efter kommunisternas manifestering i norra Korea, var delaktiga och inkluderade i den post-koloniala samhällsuppbyggnaden. I kontrast till Mao Zedongs Kina föraktades inte småhandlarna eller de intellektuella i Nordkorea per se då förvaltningen av expertis ansågs

⁵⁰ David-West 2011, *Between Confucianism and Marxism-Leninism*, s. 104.

⁵¹ Ibid, s. 104-105.

⁵² il Sung 1975: s.161-162.

⁵³ Ibid, s. 160.

viktigt.⁵⁴ Istället sågs samhället som en enda stor enhet där individualismen betraktades som någonting borgerligt och förkastligt och familjen något positivt, kommunistiskt och patriotiskt. I sitt tal vid femte högsta folkförsamlingen 1972 sa Kim så här:

Idag har vårt samhälle förvandlats till en stor harmonisk röd familj, där folket är en intim förenad politisk kraft; i den stora familjen arbetar och lever alla i en anda av entusiasm och optimism. Hela folket är politiskt och ideologiskt enat och arbetar med revolutionär hänförelse. Just detta utgör grunden för vårt samhälles fasthet och är källan till vår oövervinnliga styrka.⁵⁵

Samhället ansågs vara en enhet där familjära band stärkte nationen gentemot imperialism och utomstående idéer som hotade den nationella revolutionära identiteten. Enligt Armstrong är familjestrukturen den grundläggande läran för det nordkoreanska samhället och ett nyckelbegrepp inom *juche*. Familjen är i sig inget ovanligt symbolvärde inom nationalism men att det finns en betydande skillnad i andra nationalistiska rörelser och den nordkoreanska. Den nordkoreanska familjemetajoren, menar Armstrong, gick längre än i andra nationalistiska rörelser och var i sin helhet mer framgångsrik. Lyckan låg i att familjekonceptet blev ett kollektivt uttryck för en kärnfamilj, legitimerade övergången från Kim il Sung till Kim Jong il och framförallt ersattes det invecklade och klassorienterade ”socialistiska språket” till ett enklare identifierbart ”familjespråk,” som medmänsklighet och obligation.⁵⁶ Det kan därmed ha bidragit att förklara marxism-leninismen i andra termer för att nå en bredare massa och binda lojalitet samt förklara framgångar i att tala om kommunism och socialistisk kollektivism i termer av konfucianska familjebegrepp. Detta för att skapa en stabil samhällsstruktur.

Lojaliteten och den filiala fromheten är de två koncept som anspelades och vara betydelsefullt i den nordkoreanska familjestaten. I Kongzis analekt 4.18 påtalades vikten av att på ett varsamt sätt kritisera sina föräldrars felaktigheter, men om de inte tar till sig kritiken är det viktigt att ändå lyda dem.⁵⁷ Hermeneutiskt är det möjligt att se att även Kim il Sung och partiet kan ha anspelat på ett liknande resonemang, där lojaliteten mot befolkningen var manifesterad men också gentemot partiet, avantgardet för den koreanska revolutionen. Kwak beskriver Max Webbers resonemang om konfucianismens samhälle som en familjär konstruktion ur en social aspekt varvid härskaren och administrationen kan ses som auktoritära föräldrar och folket som lydiga barn. Det kan tolkas som om denna formen av lojalitet och filial fromhet anspelades av Kim il Sung och som vidareutvecklades till förfädersdyrkan efter sin död 1994.⁵⁸ Lojaliteten är främst riktad gentemot partiet, revolutionen och folket i Kim il Sung's uttalanden men indirekt var lojalitet gentemot partiet synonymt med trohet gentemot honom i egenskap som landets ledare och nationens fader. Kwak påtalar i sitt resonemang att Nordkorea blev en stat präglad av hierarkisk konfucianism, nationalism och som kan betraktas som en kommunistisk absolut monarki där Kim il Sung blir en kung och/eller en fadersgestalt. Detta som följd av en kombination av kommunism och konfucianism och att folket mer eller mindre frivilligt lydde under dessa förhållanden.⁵⁹ Nyckeln till detta resonemang kan stärkas av två anledningar. För det första är det ingen obekant struktur och för det andra är *juche*, i Kims uttalanden, inkluderande. Det framställs som en politik för hela folket och för allas intressen vilket kunde anses som attraktivt och anspelade på en kulturgemenskap.

⁵⁴ Cumings 1997, s. 397.

⁵⁵ il Sung 1975, s. 313.

⁵⁶ Armstrong 2005, s. 384.

⁵⁷ Lodén 2016, Konfucius samtal, s. 64.

⁵⁸ Kwak 2010, The Analysis of *Juche* Idea from the Point of View about Confucianism, s. 227.

⁵⁹ Ibid, s. 228.

3.2.1 Vikten av oegennyttigt arbete

En prioriterad kulturpolitisk angelägenhet som Kim il Sung betonade var att bekämpa individualism och egoismen, som ansågs som en borgerlig och som en reaktionär moraliskt rest från utsugarklassens gamla samhälle. Det betraktades som ett hot mot den koreanska revolutionen och partiet hade som uppgift att avlägsna det från befolkningen. Istället utgjorde kollektivismen en grundläggande kommunistisk princip för samhällsuppbyggnad. Det var av största vikt att fostra hela folket till att ta del av kommunismens kollektiva drag och leva samt arbeta på ett revolutionärt sätt.⁶⁰ På samma sida menade Kim il Sung att den feodala konfucianismen bör bekämpas, men vid en vidare läsning av den kollektiva betoningen är det möjligt att se en symbios mellan konfucianistisk moralitet och kommunismen.

När Kim il Sung talar om att samhället förvandlats till en röd familj talade han om att en av framgångarna låg i folkets oegennyttiga arbete.⁶¹ Det är också något som förväntades av befolkningen i uppbyggandet av det socialistiska samhället och påkallade en filial fromhet, då människor troget bör utföra det som de politiska organisationerna anförtrodde och ålade dem. Vikten av att leva under ledningens kontroll och ständigt emotta den revolutionära fostran var primärt.⁶²

Vad gäller det oegennyttiga och den kritiska hållningen av egoismen är det möjligt se en likhet med det konfucianska idealet *ren*. *Ren*, givmildheten, menade Kongzi, och de konfucianska intellektuella efter honom, är ett värde där en genuin omtanke kring andras välmående är central och ligger till grund för andra viktiga värden som lojalitet, tilltrohet och rättfärdighet. I slutändan, om man levde i enlighet med *ren*, skulle själviska begär och egoistisk besatthet försvinna.⁶³ Under Songdynastin i Kina (960–1125) när konfucianismen åter började bli den dominanta läran framfördes ett kritiskt resonemang gentemot buddhismen och daoismen. Kritiken grundade sig i tanken på tomheten som ansågs nihilistisk och som en självisk kontrast gentemot kollektivet och familjens bästa. Det var förkastligt att sträva efter egoistisk upplysning och dra sig undan samhället genom att antingen leva i naturen, som daoisterna, eller tillägna sig ett liv i sangha, som buddhisterna, emedan folket och staten bar försörjningsansvaret.⁶⁴ Istället för buddhism och daoism är det möjligt att göra en politisk anpassad omskrivning i Kim il Sung's resonemang, varvid kapitalism och feodala privilegier representerade själviskhet och egoism medan kommunismens oegennyttiga revolutionära ideal motsvarade *ren*-idealet. Genom medborgarnas oegennyttighet skulle ett harmoniskt samhälle framträda och därmed skulle lojalitet gentemot partiet och folket, tilltroheten för socialismen och rättfärdigheten mot exploatering falla in naturligt. Idealsamhället beskrevs av Kim il Sung i att alla hade genuin tilltro gentemot varandra och hjälpte varandra villkorslöst precis som i en familj.⁶⁵ Det är även en mycket träffande retorik för att motivera arbetskraften och sporra en industrialisering då enigheten och den hierarkiska ordningens manifestering skapade stabilitet.

Efter Kongzis bortgång följde en diskurs bland ru-intellektuella i Kina rörande människans sanna natur, varvid de mest framträdande intellektuella som diskuterade frågan var Mengzis och Xunzis syn på människans natur och godheten.

Xunzi ansåg att människan i grunden var ond och att om människorna följde sin sanna natur riskerade de att bryta mot sina skyldigheter. Istället framhävde Xunzi vikten av det goda

⁶⁰ il Sung 1975, s. 79.

⁶¹ Ibid, s. 161.

⁶² Ibid, s. 195.

⁶³ Poceski 2009, s. 44.

⁶⁴ Ibid, s. 193.

⁶⁵ il Sung 1975, s. 161-162

exemplet som de lärda utgjorde och att människor måste läras vad godhet är.⁶⁶ Mengzi argumenterade för det omvända, att människans natur i grunden var god. Lärdomen och det goda exemplet var viktigt men det var framförallt de socioekonomiska förutsättningarna som möjliggjorde hur god en människa kunde vara. Om folket undslapp misär kunde människor följa de fyra medfödda värdena, givmildheten, rättfärdigheten, ritualerna och visdomen.⁶⁷

Det finns en möjlighet att se någon form av koppling mellan ett mengzianskt resonemang och *juche* i synen av uppbyggandet av ett socialistiskt Korea. I samband när Kim il Sung talade om vikten av frivillig anslutning till de kollektiva uppgifterna menade han att det skulle skapa en bättre människa. Socialismen och kommunismen kunde anses vara en sådan förutsättning för folket att entusiastiskt och frivilligt bygga upp samhället i Kim il Sung's resonemang.⁶⁸ Genom självtilliten och uppbyggandet av ett utbrett välfärdssystem skulle människans möjligheter för godhet skapa ett engagemang och plikttrogenhet gentemot samhället och revolutionen skulle vara självklar. Därmed skulle en utopi växa fram.

3.3 *Juche*begreppet

Det förvånade många forskare och politiskt högt uppsatta i Väst att det politiska systemet i Nordkorea inte kollapsade som de andra kommunistiska regimerna i Östeuropa gjort när Kim il Sung dog sommaren 1994. Istället följde en smärtfri maktövergång till hans son, Kim Jong il, och det politiska systemet upprätthölls.

Kim Jong il anspelade på chosen-dynastins arvstillträde, varvid Kim il Sung sörjdes under en treårsperiod och utropades därefter till landets eviga president. Sonen intog en ställning under presidentskapet genom att tillträda som ledare för nationella försvarskommittén och var därmed värderingsmässigt underställd sin far.⁶⁹ Vidare anspelade Kim Jong il på förfädersdyrkan av Kim il Sung, som blev nationens fader, statschef och beskyddare. Det är tydligt hur ett mönster av filial fromhet var avgörande för regimens överlevnad och hur dess effekter har underskattats eller varit obemärkt bland dem som förutsåg regimens fall.

Nordkorea höll i en officiell mening en neutral inställning gentemot Sovjetunionen fram till dess fall där kollapsen av östblocket kom att förklaras utifrån bristande filial fromhet. Genom av-staliniseringen skapades en växande misstro mot systemet och var grunden till Sovjetunionens upplösning; Bristande lojalitet var en negation som möjliggjorde för Sovjetunionens kollaps och Nordkoreas filiala fromhet var det goda exemplet.⁷⁰ Synen på Kim il Sung är möjligen nyckeln till regimens överlevnad, även om forskare diskuterar hur länge systemet kan överleva och om/när även Nordkoreas politiska elit kommer att vika sig för en liknande opinion som i gamla östblocket.

Förfädersdyrkan och landets framgångar låg enligt Nordkorea i etableringen av *juche*, den officiella statsbärande ideologin sedan 1972.⁷¹ I breda termer är det ett mytologiskt konstruerat begrepp som inte sällan misstolkats eller tillskrivits som en ideologi när det i själva verket är mer av en slogan eller godtyckligt uttryck. Begreppet skall Kim il Sung konstruerat som en variant av marxism-leninismen under sin tid som gerillasoldat och offentligt framfört första gången i ett tal 1955.⁷² Faktum är dock den att *juche* inte är en essentiell form av marxism-leninism eller skapat av Kim il Sung. Myers utgår från att mycket

⁶⁶ Poceski 2009, s. 53.

⁶⁷ Ibid, s. 51-52.

⁶⁸ il Sung 1975, s. 160

⁶⁹ Armstrong 2005, s. 384

⁷⁰ Ibid, s. 383.

⁷¹ <https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/nordkorea> 2019-01-02

⁷² Myers 2016, s. 45.

av vad vi känner till, definierar och tillskriver som *juche* i själva verket är en konstruktion av missuppfattningar och propaganda. Myten bygger på flera aspekter, varvid bland annat Kim il Sungs egna bidrag till myten inte är irrelevant men knappast den enda. Det första problemet härleder till en semantisk missuppfattning av det koreanska ordet *chuch'e* i översättningarna av Kims framföranden. *Juche* är ett låneord från japanskans *shutai* och användes i flertalet sammanhang och bör översättas som *subjekt* eller *subjektivitet* snarare än självtillit, som det oftast har gjort.⁷³ Under 1950-talet hade Kim il Sung varit kritisk mot begreppet ”etableringen av *juche*/subjektet,” som framförts av Kim Ch’ang-man. Ch’ang-man använde troligtvis *juche* i neutraliserande syfte för att det lät inhemskt och icke-chauvinistiskt.⁷⁴ Det skulle dröja fram till 1965 innan Kim il Sung ändrade uppfattning och använde sig av begreppet.

Ordet *juche* är inte heller ett obekant ord i varken japanska eller koreanska och användes i flera sammanhang utöver en kommunistisk sfär. Myers påtalar att Sydkoreas högerdiktator, Park Chung hee, använde begreppet subjekt/subjektivitet flitigare i sina tal rörande nationen under 1960-talet än vad Kim il Sung använde i sin propaganda. Mellan 1961–1964 använde Park Chung hee *juche*-begreppet mer än vad Kim il Sung gjort under femton år. Problemet är att Chung hee’s *juche* översattes till engelska och har missats.⁷⁵ Som kontrast kom subjektet att aktivt inte översättas i Kim il Sungs politiska skrifter efter 1964, vilket är en bidragande orsak till att det anses vara något unikt för Kim il Sung och Nordkorea.⁷⁶

Även David-West påtalar en problematik rörande *juches* utformning som ideologi och mystifieringen om det som en filosofi. Kim Jong il fick i uppgift att utveckla *juche* under 1980-talet till en mer konsekvent filosofi men fyllde, enligt David-West, inte kvalifikationerna för att vara en objektiv lära utan bestod till mesta dels av diverse lösa absoluta sanningar. David-West påtalar den skillnaden när det kommer till kunskapsnivån mellan exempelvis Marx, som hade en filosofisk doktorsexamen, och Kim Jong il som endast hade en examen i stalinistisk ekonomi.⁷⁷ Det fanns inget kunskapsgrundande i att utforma en egen ideologi men att konfucianismen kunde bidra med en djupare utveckling av *juche* i och med ru-skolans intellektuella förankring och framgångar. *Juche* är en ideologi i en knapp betydelse och inte en filosofi, där den ideologiska utformningen består i en sammansmältning av flera element och där självtilliten är den yttersta manifesteringen.

3.4 Kulturens roll i den koreanska revolutionen

För att samhället skall hålla ihop krävs en enande ideologi som en majoritet av befolkningen kan ställa sig bakom. För Kim il Sung bör denna ideologi vara *juche*, som enligt honom definieras som en sann marxist-leninistisk doktrin anpassad för de koreanska förhållandena.⁷⁸ Samtidigt var marxismen en relativt obekant ideologi för den koreanska befolkningen. Det socialistiska patosresonemanget om rättvisa, solidaritet och kampen mot *yangbang* är säkert något människor kunde känna sympati med, men djup socioekonomisk filosofi som historiematerialismen, analysen av kapitalismen och proletariats frigörelse bör vara mer svårbegriplig bland folket i Demokratiska Folkrepubliken Korea. Under andra världskrigets slut var Korea en begränsad modern stat med endast ett embryo av industrialisering, marknadskapitalism och arbetarklassen överskuggades av den utbredda bondeklassen, även

⁷³ Myer 2016, s. 12-13.

⁷⁴ Ibid, s. 62-63.

⁷⁵ Ibid, s. 89.

⁷⁶ David-West 2011: s.99.

⁷⁷ Ibid, s. 105.

⁷⁸ il Sung 1975, s. 33-34.

om Nordkorea fått ära större delen av den japanska koloniala industrin och var därmed mer industrialiserat än Sydkorea.⁷⁹

Det är möjligt att argumentera för att Mao Zedong i stort sätt ändrar fokus från Marx och Lenins skrifter genom att upphöja böndernas roll för den proletära revolutionen. Likväl var Kim il Sung beroende av böndernas stöd för att kunna genomföra en industrialisering av landet och effektivt styra befolkningen. Kulturfrågan blir en prioriterad politisk kamp för att ena befolkningen kring ett ideal, där partiet och Kim blir viktiga symbolvärden.

Talesättet ”för att tala med bönder måste man tala på bönders språk,” är träffande när det gäller etableringen av *juche*, för om marxism-leninismen är mindre utbredd bland befolkningen men en grundideologi för Koreas arbetarparti är det inte osannolikt att forma socialismen till något mer begripligt. Myers påpekar att Kim såg marxism-leninismen som en kreativ kraft att utforma efter specifika omständigheter, men att det var ett påtagligt östblockstänk under 1950-talet.⁸⁰ Det faktum att regional patriotism också uppmuntrades gör att Kim il Sung på ett mycket behändigt sätt kan ”tala bönders språk” för att förklara socialismen genom andra värdegrunder som nationalism och konfucianism. Folket behövde inte veta mer om marxism-leninismen än det som fanns i *juche* och följa vad ledaren sa.⁸¹ Det är dock aldrig möjligt, eller ens på tal om, att tala direkt om konfucianismens påverkan på kulturpolitiken eftersom risken alltid fanns att anklaga Kim och partiet för revisionism – det vill säga att man övergav kommunismen för reaktionära högeravvikelser. Kim il Sung uttrycker relationen till det förgångna, och vikten av att studera den vid sidan av marxism-leninismens grunder, så här:

[...] Samtidigt intensifierade vi beslutsamt bland alla partimedlemmar och arbetande studiet av vårt lands förflutna och nutid och vårt folks revolutionära och kulturella traditioner. Vi såg till att huvudbetoningen lades vid det egna landet på alla ideologiska frontavsnitt, inklusive vetenskap, utbildning, litteratur och konst, att de nationella traditionerna ärades, att vårt fina nationella arv övertogs och utvecklades samt att andra länders avancerade kultur också infördes, in i sin helhet utan genom att smälta den så att den blev vår.⁸²

Det nationella kulturarvet var av vikt för att utveckla den koreanska revolutionen, och även om konfucianism inte nämns ordagrant kan man tolka att även den bör räknas in då det både är från en utländsk kultur (Kina) och en del av den koreanska kulturen. Kim menade att harmonin i samhället ligger i att det föråldrade försvinner.⁸³ I detta kan tolkas, i och med att kulturarvet skall förvaltas och utveckla revolutionen, att endast de feodala bitarna som är ogynnsamma bör försvinna. Delar av kulturarvet kan istället utgöra mål för reformation och användning i en socialistisk uppbyggnad.

3.5 Partifraktioner som drivkraft

En av de bidragande orsakerna till att en mytbildning kring Kim il Sung och *jucheidéns* utveckling grundar sig i den inre konflikt som präglade arbetarpartiet och framförallt ifrågasättandet av Kim il Sung's ledarskap. När partiet bildats och officiellt får kontrollen i Norra Korea 1946 är det inget monotont parti, utan bestod i princip av fyra fraktioner som inofficiellt konkurrerade om makten. Fraktionerna bestod i de *underjordiska kommunisterna*, som befunnit sig i Korea sedan frigörelsen och var verksamma över hela halvön. *Yanan-fraktionen*, huvudsakligen vänsterintellektuella som varit verksamma i Kina under kolonialtiden. *Sovjetkoreanerna* vars nära lojalitet och vars idealbild fanns i Sovjetunionen,

⁷⁹ Cumings 1997, s. 398.

⁸⁰ Myers 2016, s. 52.

⁸¹ Ibid, s. 108.

⁸² il Sung 1975, s. 36.

⁸³ Ibid, s. 196.

och slutligen den *manchuriska gerillafraktionen* som Kim il Sung varit delaktig i.⁸⁴ Dessa gruppers isolation gentemot varandra under kolonialtiden innebar att det inte fanns någon samsynkad syn på hur den koreanska revolutionen skulle genomföras och inte heller exakt vision om hur den socialistiska statens utformning borde sett ut. därmed uppstår en konkurrens om makten.⁸⁵

Kim il Sung's egna politiska engagemang kan beskrivas som vagt. Utanför propagandan och sin egen mytologi framkommer en vag intellektuell och ideologisk ointresserad gerillakrigare, vars förståelse av marxism-leninismen var begränsad. Myers ifrågasätter därmed Kims egna förmåga att utveckla en ”djup” ideologisk utveckling av marxism-leninismen.⁸⁶ Kims egna reformer i landet innebar också en stark misstro mot honom, då de i princip var socioekonomiska misslyckanden. Främst var det den misslyckade kollektiviseringen av jordbruket och prioriteringen av den tunga industrins uppbyggnad som skapade en motivation och ambition från de övriga fraktionerna att avsätta Kim il Sung. Han hade gått emot de sovjetiska rådgivarna i frågan och väckte irritation både bland Sovjetunionen och sovjetkoreanerna. Dessutom hade han misslyckats med sitt militära intåg i Södra Korea.

Angående personkulten fanns det en viss skepsis inom partiet och bland andra kommunistiska diplomater. Uppkomsten av Kimkulten kan till stora drag tillskrivas Han Sorya och Han Chaedok *hagiografiska föreställningar* av Kim il Sung i litteraturen, varvid Kim benämns som nationens sol, som blir en norm att kalla honom sedan 1948, och sedermera stora ledaren, något som tidigare bara tillskrivits Stalin.⁸⁷

Stalins död 1953 innebar en kris inom det kommunistiska blocket, och var fram till sovjetkommunismens fall den mest drastiska ideologiska perioden för det kommunistiska blocket. När Nikita Chrusjtjov övertog ledarskapet innebar det en radikal ideologisk förändring inom kommunismen, då en avvecklingsprocess av stalinismen påbörjades. Chrusjtjov förkastade Stalins doktrin av terror och oinskränkta individuella kontroll. Istället för partiordförandes oinskränkta makt förflyttades makten över till partiet och en mer liberalare form av leninismen efterträdde stalinismen. Istället för öppen konflikt med de kapitalistiska staterna betonade Chrusjtjov diplomatiska relationer genom samexistenspolitiken.⁸⁸ Majoriteten av de kommunistiska partierna utanför Sovjetunionen valde lojalt att följa den nya inställningen, men det fanns också de som häftigt anklagade Chrusjtjov för revisionism och beklagade den nya inställningen till stalinismen, där ibland Mao Zedongs Kina. Inom Koreas arbetarparti innebar det en möjlighet för sovjetkoreanerna att försöka utmanövrera gerillafraktionen och förflytta Kim il Sung från makten. Sovjetkoreanen Pak Ch'ang ok och Ch'oe Ch'ang-ik från Yaninfraktionen utgjorde ledare för oppositionen mot Kim il Sung och angrep hans katastrofala och oansvariga politik, som betraktades som inaktuella stalinistiska metoder. En misslyckad omröstning resulterade dock i att de oppositionella avsattes från poster och sedermera mördades eller drevs till självmord.⁸⁹ Mellan 1956–1960 pågick en massiv utrensning av oppositionen mot den manchuriska gerillan och ett intensivt ideologiskt resonemang av kreativ marxist-leninistisk utformning, där *juche* användes som politisk slogan och resulterade i att en stark nationalistiskt orienterad centralstat bildades under Kim il Sung's ledarskap.⁹⁰ Det krävdes dock mer än repressiva åtgärder för att tysta oppositionen mot honom. Genom att urskilja sig gentemot oppositionen

⁸⁴ Lankov 2002, *Kim Takes Control: The "Great Purge" in North Korea: 1956-1960*, s. 89.

⁸⁵ *Ibid*, s. 89-90.

⁸⁶ Myers 2016: s.25.

⁸⁷ Armstrong 2005, s. 387 *Nationens sol: minjogui t'aeyang. Stora ledaren: suryong, ordagrann hövding.

⁸⁸ Lankov 2002: s. 87-88.

⁸⁹ *Ibid*, s .91.

⁹⁰ David-West 2012, s. 96.

betonade Kim il Sung nationalism och bejakandet av konfucianismen som en del av en koreansk historisk identitet innebar en möjlighet att få stöd. Konfucianismen är tacksam därför att många värderingar som filialitet och lojalitet var djupt förankrade i den koreanska kulturen.⁹¹ Genom att beblanda den med kommunism och nationalistisk tilltro kan vara en bidragande orsak till Kim il Sung's framgångar. Konceptet ”revolutionen på vårt sätt” utgjorde uppbyggnaden av hela Kims politiska resonemang och utgjorde hans mest återkommande argument gentemot oppositionen, varvid han kunde uppmåla sina meningsmotståndare som tjänare av dogmatism och servilism som underskattade den inhemska revolutionära kraften och oreflekterat följde andras exempel.⁹² Huvudsakligen var det en vedertagen leninistisk tanke grundat på Lenins skrift om nationernas självbestämmande i revolutionen.⁹³ Samtidigt finns ett hermeneutiskt utrymme om man ser på Kongzi's analekt 2.12 som påtalar att en ädel människan inte är ett redskap. Enligt Lodén kan detta tolkas som att någon som är upplyst eller lärd måste kunna ta ansvar för sitt handlande och inte oreflekterat följer andra.⁹⁴ Det finns därmed två resonemang som Kim il Sung kunde förlita sig på i sin ideologiska dispyt inom partiet.

Även om Kim il Sung inte förkastade stalinismen och påtalade att den koreanska revolutionen var en inhemsk angelägenhet kunde han inte öppet förkasta Sovjetunionen eller Folkrepubliken Kinas former av socialistisk uppbyggnad. Både ekonomiskt och säkerhetspolitiskt stod Nordkorea i beroendeskap till de båda länderna. Detta innebar att Kim gick på en utrikespolitisk ideologisk balansgång. Därmed är den inhemska kulturen en nyttig källa att kombinera med kreativa utrymmen av kommunism. I en intervju 1969 för förlaget Dar-el-Tahir påtalade Kim att det ekonomiska understödet och lärdom från andra länders revolutionära aktiviteter var viktigt men samtidigt begränsad eftersom det förmår människor att tappa sin egen styrka genom att förlita sig för mycket på utländsk hjälp.⁹⁵ Därmed är den egna kraftansträngningen viktigare. Han påtalade även ett ointresse i att lägga sig i hur andra länder genomförde sin revolution och förväntade det av de andra kommunistiska ledarna och betraktade internationell solidaritet som en uppmuntring.⁹⁶ Det är ett smidigt sätt att undvika att ta ställning i dispyten mellan Chrusjtjov och Zedong och till och med dra nytta av situationen. Det kan även tolkas som ett sätt att anförtro styrka bland den breda massan anspelat på antikolonialism och antichauvinism.

3.6 Det selektiva urvalet av värden i juche-symbiosen

Armstrong refererar till Nordkorea som en neo-konfucansk socialistisk monarki,⁹⁷ medan Cumings anser att det finns mer konfucianism än marxism-leninism i juche.⁹⁸ Trots att Kim il Sung beskrev juche som den renaste formen av marxism-leninism är det tydligt att flera läror blandas in i konceptet. Tron på nationen och den egna självtilliten utgör den grundläggande ståndpunkten för juche där påfyllnaden av konfucianska åskådningar och värden fylls på och blandas med kommunism och nationalism.

David-West talar om juche som en generisk form av konfucianism, alltså en efterlikning. Det Kim il Sung gör är ett selektivt urval av vissa aspekter av konfucianism som ökade

⁹¹ Kwak 2010: s.223

⁹² il Sung 1975: s.62-63

⁹³ Lenin 1986, Den socialistiska revolutionen och nationernas självbestämmande rätt, s. 48-49.

⁹⁴ Lodén 2016, s. 41-42.

⁹⁵ il Sung 1975, s. 134.

⁹⁶ Ibid, s. 37.

⁹⁷ Armstrong 2005, s. 387.

⁹⁸ Cumings 1997, s. 404.

möjligheten för honom att legitimera en maktstruktur.⁹⁹ Enligt David-West betonar framförallt att Kim il Sung, och dennes allierade, utgick från sirhak och Chong Tasans oanvända neo-konfucianska reformer. Samtidigt, eftersom sirhak var intellektuellt förankrat som filosofi, kunde referenserna och användandet av konfucianism avbrytas då hoten mot Kim il Sung's auktoritet ökade. Istället kunde konfucianismen och de som studerat den anklagas för revisionism och beundrare av feodalism. Främst under den andra stora utrensningen 1967.¹⁰⁰ Å andra sidan ändrades åsikten 1970 då Tasan och sirhak återigen sågs som en del av det koreanska kulturarvet och att Koreas arbetarparti hade som uppgift att förvalta delar av konfucianismen.¹⁰¹

Kang anser att partiet i en officiell mening var kritisk mot feodala föreställningar men att gränsen mellan feodalt och icke-feodalt inte var helt självklart i Korea, vilket innebär att Nordkorea utvecklade ett politiskt system som både inkluderade och exkluderade konfucianismen. Det var endast de anti-kommunistiska elementen av konfucianism som angreps medan lärans grund i stort sätt förblev oberörd och som öppnade möjligheten för exploatering av gränsöverskridande ideal som kunde fungera i den kommunistiska propagandan.¹⁰²

⁹⁹ David-West 2011, s. 94.

¹⁰⁰ David-West 2011, s. 99-100.

¹⁰¹ Ibid, s. 102.

¹⁰² Kang 2011, s. 64-65.

5 Sammanfattning och slutsats

5.1 Sammanfattning och diskussion

Undersökningen ämnade att bygga på en konfuciansk läsning av Kim il Sung's politiska utlåtanden i syfte att spåra en symbios mellan konfucianism, marxism-leninism och nationalism. Det är även av vikt att se varför den ägde rum och vilka historiska slutsatser som är möjliga att se efter 1972, baserat på inledande frågeställning:

- 1) *I vilka sammanhang är det möjligt att se en symbios mellan konfucianismen, marxism-leninism och/eller nationalism?*
- 2) *Vilka historiska följder kan man möjligtvis se i att konfucianism användes i utformningen av juche?*
- 3) *Vilka är de bakomliggande orsakerna till att Kim il Sung använde sig av konfucianism?*

Det är möjligt att se en symbios mellan de tre ovannämnda elementen främst i två övergripande ansatser: den androcentriska människosynen och familjekonceptet som statsformande utgångspunkt. Inom dessa två punkter, och de värden som tillkommer under dem, som oegennyttigheten och kommunismen som en god utgångspunkt, finns ett utrymme att göra en konfuciansk tolkning och se ett samspel.

Det är möjligt att endast ana en symbios i juches historiesyn då Kim il Sung omformulerade det historiematerialistiska resonemanget. Båda Marx-Engels och Kim il Sung betonade människans centrala roll i samhället likväl som i naturen men skiljer sig när det kommer till en skapande process. Marx och Engels resonerade främst att de materiella förhållandena och relationen till produktionskrafterna primärt avgjorde villkoren till hur ideologier, ideal, lagar, med mera, utformar historiska och rådande samhällsuppbyggnader, medan Kim il Sung i grova drag utgår från människans egen roll och betydelse för att skapa sina egna möjligheter. Därmed utgick han inte från en historiematerialistisk utgångspunkt per se utan framför en omtolkning eller anpassning av konceptet. Istället, som bland annat David-West påpekat, var utgångspunkten en arkaisk konfuciansk tanke som neo-konfucianska intellektuella förhöll sig till och som även Kim kom att förhålla sig till i en kommunistisk och vänsternationalistisk mening. Det framfördes som kommunism och uppmuntrades i nationalistisk mening, i ordalag av möjligheter för det koreanska folket. Problemet kvarstår dock att resonemanget inte utvecklades och det är problematiskt att avgöra hur betydelsefullt resonemanget var. Det är möjligtvis så att utlåtandesdetaljer var mindre viktigt utan bara fungerar som en absolut sanning i syfte att skapa en positiv framtidsvision där möjligheterna i att skapa ett socialistiskt och kommunistiskt samhälle var möjligt om folket så önskade.

Det finns mer att hämta i det nordkoreanska familjekonceptet, som utgjorde en bas för samhällsstrukturen och en populistisk punkt att lyfta fram. Kim il Sung nämner vid enstaka tillfällen skapandet av den röda familjen och betonade samhällsgemenskapen. Intresset och lojaliteten ansågs närmast som en dygd som varje sann revolutionär bör efterleva och att det är en tradition som Kim försökte skapa. I och med detta är det oegennyttiga en nyckelfunktion i den socialistiska uppbyggnaden. Uppoffringen för nationen, partiet eller för folket återkommer i många former av nationalism och förstås i konfucianism och den är en tacksam överskridande kollektiv förväntan att utnyttja i en kombination där den uttrycks i familjära termer. Skillnaden i det nordkoreanska fallet är dock den att den var mer retoriskt framgångsrik då den förklarar kommunismen i ett bekant konfuciansk familjespråk och ersätter ett komplicerat socialistiskt språkbruk. Självisheten uppmålades som något negativt och borgerligt och att den röda familjens enhet kännetecknade ett sunt kollektivt idealtillstånd

av patriotism och kommunism. Det var utgångspunkten för hela samhällets organisering och jag tolkar det som en retorik som Kim il Sung använde för att höja moralen och befästa lojaliteten och att det finns ett konfucianskt utrymme i hans resonemang. Jag tolkar det även så att socialism/kommunism kan kopplas till en Mengzianskt tankegång rörande goda sociala utgångspunkter för folket att leva ut sin godhet i. I Juches fall är socialismen och kommunismen det goda harmoniska samhällsidealet och en motivering att sträva efter genom oegennyttiga arbetsinsatser.

Marxism-leninismen har ett kreativt utrymme som bejakades och uppmuntrades att utnyttja inom det kommunistiska blocket, där ett utrymme för nationalism var självklart. Juche är en form av den kreativa processen, eller närmast ett begrepp som fylls på av olika kulturpolitiska aspekter. Jag drar slutsatsen att kommunismen var enklare att förklara i bekanta termer av nationalistisk gemenskap och konfucianism, som var en utbred lära i Korea. Sedermera är det också ett sätt för Kim il Sung att legitimera sin egna maktställning och som blev accepterad av befolkningen. Följderna blir därmed att Kim Jong il kunde efterträda som landets högsta ledare, även om han teoretiskt var underställd sin far genom att förklara honom till evig president. Det innebar också att regimen överlevde till skillnad från många andra kommunistiska regimer, då lojaliteten och filial fromhet var en utbred och lyckad utveckling av koreansk socialism.

Jag anser att för Kim il Sung, och utformningen av hans samhällsvision, handlade det i stor utbredning om att ta kontroll över kulturen. Genom att framhäva en kulturell stolthet kunde han ena befolkningen kring sig och motivera dem till uppoffring eftersom det i propagandan inte låg i hans enskilda intresse utan för hela folket. Enligt Kim handlade det om att lära av det förflutna, förvalta, ta ansvar över och omtolka för att kulturarvet skulle passa in i ett socialistiskt samhälle. Detta för att skapa ett monopol på sin egen revolution och säkra sin egna ställning. Symbiosen kan ses som en kulturpolitisk kamp varvid juche blir manifesterat som ett mantra av möjligheterna och höjt självförtroende i en post-kolonial period där politiska stormakter, USA och Sovjetunionen, hotade suveräniteten och skapade starka reaktioner i Korea. Med tanke på att landets självbild skadats under perioden som japansk koloni och att partiet inte ideologiskt var förenat. Frågan är om det även var syftet att måla upp en attraktion bland sydkoreanerna och ett försök att statuera sig som det goda exemplet och som en kulturell ledare. Kim il Sung anspelade på en gemensam historia och prioriterar återkommande vikten av återförening och kulturarvets betydelse, som manifesterades i ett patosresonemang och utmålning av USA och Japan som dåliga influenser mot en koreansk folksjäl. Det är dock inte tal om någon form av fullständigt erkännande av konfucianismen. Det var ett viktigt kulturellt arv men också något som förkastades. Delar som ansågs vara feodala eller som tenderade att överskugga Kim il Sung's egna politiska läger som periodvis angreps och periodvis anammades. Konfucianska värden och retoriska resonemang grundades i ett selektivt urval av gränsöverskridande värden som passade tillsammans med nationalism och kommunism. Det är därmed möjligt att tala om en generisk form av konfucianism, det vill säga en allmän efterlikning. En tanke värt att begrunda är att det finns likheter med de förkoloniala konfucianska intellektuellas antikoloniala resonemang och huruvida juche skulle kunna utgöra en potentiell fortsättning av den avbrutna reformationen grundat på de ortodoxas militanta motstånd.

Eftersom detta är en hermeneutisk undersökning är en diskussion om tolkningar centralt. Det som framförts i denna undersökning är förslag på en möjlig läsning av Kim il Sung's politiska uttalanden. Flera forskare bejakar att konfucianismen har haft en betydelse för utformningen av juche, där exempelvis familjekonstruktionen och värden som medföljt som filial fromhet och lojalitet är mycket framträdande. Men det är alltid en fråga om exakt hur relevant och vilken betydelse exempelvis oegennyttighet och kommunismen som ett harmoniskt stadium skulle kunna betyda även om det är möjligt att genomföra en sådan

tolkning. Det är inte helt enkelt att avgöra med tanke på att *juche* fungerar mer som en slogan där flera komponenter slås samman för stunden och kopplas till självtillit. Var det överhuvudtaget viktigt eller enbart populistiska uttryck? Finns det någon form av genuin tanke eller är det enbart uttryck för Kim il Sung's egna politiska ambitioner? I detta lämnar jag frågan öppen men så som jag ser det är det möjligtvis en kombination även om huvudsyftet var att legitimera Kim il Sung's enskilda makt.

5.2 Slutsatser

Juche som begrepp är ett uttryck för en kombination av konfucianism, nationalism och marxism-leninism där den gemensamma nämnaren är självtilliten och en positivistisk inställning. Konfucianismen nämns aldrig ordagrant vid undantag av negativa associationer i egenskap av feodalism, men man kan se att kulturen och det kulturella arvet spelade en roll i *juche*'s utformning och i hur den koreanska revolutionen skulle byggas upp.

Det är möjligt att tala om en symbios mellan dessa tre politiska element, främst i två övergripande teman; androcentrisk historiesyn och familjekonceptet, varvid det sistnämnda är tydligast. Det är även tydligt att vissa värden av filial fromhet, lojalitet, oegennyttigheten och möjligtvis i en mengziansk anpassning till kommunismen.

Interna och externa problem som den sino-sovjetiska dispyten och partifraktionerna inom Koreas arbetarparti kan ha varit en bidragande orsak till Kim il Sung's utformning av en koreansk kommunism. Resultatet blir därmed att Kim il Sung stärker sin makt i partiet och landet som därefter följs av en dynastisk maktövergång vid sin död.

Huvudsakligen kan *juche* beskrivas som en skapelse baserat på ett selektivt urval av de tre lärorna. Vad gäller konfucianismen är det värden som gynnade Kim il Sung's politiska agenda och ambitioner och en möjlighet att sälja in sin kreativa form av marxism-leninismen för en bredare massa. Nationalistiskt sätt kan kulturen och kulturpolitiken varit en besynnerlig viktig del i försöket att upprätta ett utopiskt samhälle. Problematiken kvarstår dock att flera resonemang där man kan se en symbios inte utvecklades i detalj utan fungerar i praktiken mer eller mindre som absoluta sanningar och politiska slogans.

6 Litteraturförteckning

- Armstrong, Charles K. *Familism, Socialism and Political Religion in North Korea; Totalitarian Movements and Political Religions*. Vol.6 No.3 pp.383-394. Routledge 2005.
- Cumings, Bruce. *Korea's Place under the Sun – A Modern History*. W.W Norton & Company. 1997
- Choi, Youngjin. Edit. Wonsuk, Chang. Kalmanson, Leah. *The History of Confucianism in Korea: Confucianism in context – Classic Philosophy and Contemporary Issues, East Asia and Beyond*. State University of New York Press. 2010.
- Chung, Young-Iob. *Korea under Siege, 1876-1945: Capital Formation and Economic Transformation*. Oxford University Press. 2006.
- David-West, Alzo. *Between Confucianism and Marxism-Leninism: Juche and the Case of Chong Tasan*. Korean Studies Vol.35 pp.93-121. 2011.
- Engels, Friedrich. Marx, Karl. Edit. Bob Blaisdell. *The Communist Manifesto and Other Revolutionary Writings*. Dover Publications. 2003.
- Hellman, Eva. *Vad är religion? En disciplinteoretisk metastudie*. Bokförlaget Nya Doxa. 2011.
- Fitzgerald, Timothy. *A Critique of "Religion" as a Cross-Cultural Category*. Method and Theory in the Study of Religion Vol. 9 No.2 pp.91-110. Duke University Press. 1997.
- Jin, Woong Kang. *Political Uses of Confucianism in North Korea*. The Journal of Korean Studies Vol.16 No.1 pp.63-87. Duke University Press. 2011.
- Kang, Jin Woong. *Political Uses of Confucianism in North Korea*. The Journal of Korean Studies Vol.16 No.1 pp.63-87. Duke University Press. 2011.
- Kwak, Dong Hun. *The Analysis of Juche Idea from the Point of View about Confucianism*. Studia Universitatis Babeş-Bolyai Philologia, LV 3. 2010.
- Lankov, Andrei. *Kim Takes Control: The "Great Purge" in North Korea: 1956-1960*. Korea Studies vol.26 no.1 pp.87- 119 ProQuest 2002.
- Lenin, Vladimir Iljitj. *Den socialistiska revolutionen och nationernas självbestämmande pp.48–53. Valda verk i tio band, 6, 1915–1917*. Progress Moskva /Fram Göteborg. 1986.
- Lodén, Torbjörn. Kongzi. *Konfucius Samtal*. Appell Förlag. 2016
- Myers, Brian Reynolds. *North Korea's Juche Myth*. Sthele Press Busan. 2015.
- Poceski, Mario. *Introducing Chinese Religions*. Routledge. 2009.
- Sun, Anna. *Confucianism as a World Religion*. Princeton University Press, Princeton. 2013.
- il Sung, Kim. *Jucheidén och dess lysande segrar*. Bo Cavefors Bokförlag, första upplagan. 1975.

Sælid Gilhus, Ingvild. Edit. Engler, Steven. Stausberg, Michael. *Hermeutics 2.11*: The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion. Routledge Publishing. 2013.

Nationalencyklopedin

<https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/nationalism>

<https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/historiematerialism>

<https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/enkel/kommunism>

<https://www-ne-se.ezproxy.its.uu.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/nordkorea>